

پنجره ای بسوی جهان ایرانی و دنیای عرب
- <http://www.sharqparsi.com> -

«جهان در آستانه معامله بزرگ هسته ای با ایران، به شرطی که اسب تروجان در کار نباشد»

Posted By [حسین موسویان](#) On 6 نوامبر, 2013 @ 1:05 ق.ظ In [اندیشه مهمان](#) | [No Comments](#)

محمد جواد ظریف وزیر امور خارجه ایران (راست)، جان کری، وزیر امور خارجه آمریکا (چپ)

جنگ سرد بین ایران و آمریکا یکی از اصلی ترین موانع مدیریت صلح آمیز بحران در خاورمیانه بوده است. ناتوانی آمریکا در برقراری گفتگویی محتوایی با ایران به مدت بیش از یک سوم قرن، مانعی جدی برای مدیریت صلح آمیز بحران در خاورمیانه بوده است در حالی که ادامه وضعیت ثابت خصومت آمیزکنونی ممکن است با کوچکترین اشتباه تحریک آمیزی، به بروز جنگی تمام عیار در منطقه بیانجامد.

در همین حال اخیرا در پی انتخاب دوباره اوباما به ریاست جمهوری آمریکا و نیز انتخاب روحانی به عنوان چهره ای میانه رو در انتخابات ریاست جمهوری سال ۲۰۱۳ در ایران نشانه های امیدوارکننده ای دیده شد. اوباما در مجمع عمومی سازمان ملل گفت: "ما در پی تغییر رژیم [در ایران] نیستیم... ما برای حق مردم ایران برای دستیابی به انرژی صلح آمیز هسته ای احترام قائلیم... من بر این باورم که اگر بتوانیم مسئله هسته ای ایران را حل و فصل کنیم، این می تواند گامی بزرگ در جهت تحول روابط باشد - روابطی بر اساس منافع و احترام متقابل." روحانی رئیس جمهور ایران هم در همان نشست با بهره برداری از فرصت به این اظهارات پاسخ مثبت داد و تأکید کرد که ایران در پی "تعامل سازنده" است و "درصد افزایش تنش با آمریکا نیست". وی همچنین افزود، "بگذارید بلند و واضح بگویم که صلح در دسترس است."

در پی این سخنان امیدوارکننده اقدامات سازنده ای هم صورت گرفت. نخستین گفتگوهای مستقیم بین جان کری وزیر امور خارجه آمریکا و محمد جواد ظریف وزیر امور خارجه ایران ۲۶ سپتامبر در مقر سازمان ملل برگزار شد. روز بعد از آن، اوباما و روحانی نخستین بار تلفنی با یکدیگر گفتگو کردند و از وزیران خارجه خود خواستند به گفتگوهای مستقیم ادامه دهند.

فضای سیاسی جدید در پی انتخابات ریاست جمهوری ایران که با گفتگوهای مستقیم بین واشنگتن و تهران تقویت شده بود، تأثیر ملموسی بر تحولات منطقه ای داشت.

نخست اینکه همکاری سه جانبه بین روسیه، ایران و آمریکا منجر شد دولت سوریه سلاح های شیمیایی اش را کنار بگذارد، کنوانسیون منع سلاح های شیمیایی را امضا کند و درهای کشور را به روی بازرسان بین المللی بگشاید تا سلاح های شیمیایی را نابود کنند. ظریف در تشریح این موفقیت می گوید: "با اقدامات هماهنگ از سوی بعضی بازیگران از جمله ایران و روسیه، و آمریکا، و بسیاری از دیگر بازیگران از [جنگ] جلوگیری شد، در حالی که نیروهای زیادی در پی جنگ بودند."

دوم اینکه، در دور نخست گفتگوهای هسته ای بین ایران و قدرت های جهانی در ۱۵ و ۱۶ اکتبر، تهران بسته ای بسیار فراگیر را برای حل تنش یک دهه ای بر سر پرونده هسته ای ایران ارائه کرد. طرف ایرانی همچنین گفتگوهای متفاوتی با مقامات آمریکایی برگزار کرد. یک مقام بلندپایه آمریکایی در پی این گفتگوها به خبرنگاران گفت: "من هیچ وقت چنین گفتگوهای جدی، مفصل، صریح و صادقانه ای با هیئت ایرانی نداشته ام." بیانیه مشترکی که از سوی کاترین اشتون به نمایندگی از شش قدرت بزرگ جهان و نیز ایران منتشر شد این گفتگوها را اساسی و با نگاهی رو به جلو خواند.

سوم اینکه در جلسه دو روزه ای که روزهای ۲۸ و ۲۹ اکتبر در وین برگزار شد ایران فصل جدیدی را در برخورد با آژانس بین المللی انرژی اتمی برای حل اتهامات فنی باقیمانده گشود. عباس عراقچی، معاون وزیر خارجه ایران پیشنهاد جدیدی را به یوکیو آمانو مدیر کل آژانس ارائه کرد و مدعی رویکردی جدید شد. ترو واریورانتا، معاون مدیر کل آژانس در پایان این گفتگوها به خبرنگاران گفت: "آژانس بین المللی انرژی هسته ای و ایران جلسه ای بسیار سازنده درباره مسائل قبلی و جدید برگزار کردند." همچنین رضا نجفی نماینده ایران در آژانس گفت: "من معتقدم که با ارائه این پیشنهادهای جدید توسط ایران، توانسته ایم فصل جدیدی از همکاری را بگشاییم."

اگر چه محتوای بسته ایران محرمانه نگاه داشته شده است، نمایندگانی از هیئت های قدرت های جهانی که در گفتگوهای اخیر بسته ای در ژنو شرکت داشتند، در دو سمینار جداگانه، به من گفتند، "بسته هسته ای جدید ایران به همه نگرانی های اصلی قدرت های جهانی می پردازد."

در واقع "پیشنهاد گام به گام" روسیه و نیز گزارش های معتبر رسانه ای و بیانیه های مقامات سابق آمریکا که درگیر مسئله هسته ای هستند، حاکی است که خواسته های قدرت های جهانی این موارد است:

نخست اینکه آنها اصرار دارند ایران با پیوستن به پروتوکل الحاقی - ترتیبات فرعی کد ۳،۱ و همکاری با آژانس بین المللی انرژی هسته ای به منظور حل مسائل به اصطلاح "جنبه احتمالا نظامی"، نهایت شفافیت را نشان دهد.

دوم اینکه با پذیرش پنج اقدام اعتماد ساز، اطمینان های لازم درباره "نبود توان اشاعه" داده شود: غنی سازی خود را در حد ۵ درصد حفظ کند، سقفی برای تعداد و نوع سانتریفیوژها نگاه دارد، سقفی را برای ذخائر اورانیوم غنی شده خود داشته باشد، تضمین دهد که در تأسیسات آب سنگین اراک هیچ بازفرآوری شکافت پلوتونیوم صورت نگیرد.

طرح گام به گام روسیه تمام این عناصر اصلی مورد نظر قدرت های جهانی را شامل می شد و مورد استقبال ایران قرار گرفت. محمود احمدی نژاد رئیس جمهور سابق ایران در دیداری در اوت سال ۲۰۱۱ با سفیر روسیه گفت: "ایران از طرح گام به گام روسیه استقبال می کند و آماده است برای همکاری پیشنهادهایی را ارائه دهد." رئیس جمهور سابق ایران از پیشنهاد روسیه استقبال کرد چرا که این طرح دو خواسته اصلی ایران را هم شامل می شد: شناسایی حق ایران برای غنی سازی و لغو تحریم ها. منابع قابل اعتماد به من گفتند که طرح روسیه از آنجا شکست خورد که طرف آمریکایی نتوانست در مقابل اقدامات ملموس ایران در زمینه شفافیت و عدم اشاعه، لغو تحریم ها را ارائه دهد.

این سابقه در کنار بسته فراگیر جدیدی که توسط ایران به قدرت های جهانی ارائه شده است و فصل جدیدی که ایران با آژانس باز کرده است، حاکی از آنست که معامله ای بزرگ در مسئله هسته ای به دو شرط ممکن است: آمریکا و قدرت های جهانی به حقوق ایران تحت معاهده منع تکثیر هسته ای احترام بگذارند و بتوانند تحریم ها را به میزان متناسب در مقابل پذیرش درخواست های اصلی آنها توسط ایران لغو کنند. این کار عملاً خواسته های دو طرف را در یک بسته قرار می دهد و روندی گام به گام را به صورت اقداماتی متقابل و متناسب به اجرا در می آورد.

تندروها در تل آویو و واشنگتن برای پرهیز از تحقق این تحول در پی انحراف پیشنهاد به سوی "آزادسازی منابع پولی" هستند. مارک دوبوویتز، مدیر اجرایی بنیاد دفاع از دموکراسی ها در این باره گفته است، "مهمترین نگرانی من اینست که اگر دولت، اجرای را از رژیم تحریم ها بردارد، نمی توان آنرا دوباره سرچایش گذاشت." وی طرح "آزادسازی منابع مالی" را روشی برای کمک مالی به ایران بدون لغو تحریم ها دانست.

در حال حاضر، حدود ۵۰ میلیارد دلار از درآمدهای نفتی ایران در حساب های امنی در کشورهای ناگهرداری می شود که همچنان از ایران نفت وارد می کنند. ایران از این سرمایه ها برای پرداخت پول واردات از همان کشورها استفاده می کند. از سرگیری مذاکرات هسته ای به تندروهای اسرائیلی و آمریکایی این فرصت را داده است که دوباره این منابع را کاملاً بلوکه کنند، هدفی که از مدتها پیش در پی آن بوده اند.

پیشنهاد آنها مبنی بر دادن مجوز به پریزدنت اوباما برای اجازه موقت به ایران در دسترسی به این منابع مالی، به احتمال زیاد به اعطای امتیازات هسته ای ربط داده می شود.

پذیرش این شرایط از سوی ایران به امتیازات پولی می انجامد که به ساختار رژیم تحریم های یکجانبه و چندجانبه سازمان ملل، آمریکا و اروپا لطمه ای نمی زند. در همین حال موافقت نکردن ایران، به بلوکه شدن پول هایش در خارج و قرار گرفتن آنها تحت

تحریمی مجازی منجر می شود. بنابراین، پیشنهاد مورد نظر تندروها چیزی جز یک اسب تروجان نیست.

این سیاست نه تنها مانع تحقق توافق هسته ای می شود، بلکه معما را پیچیده تر هم می کند. جان کری، وزیر خارجه ایران گفته است، "اقدامات باید واقعی باشد. باید کار را پیش برد. و هیچ لغتی نمی تواند جایگزین آن اقدامات شود." پس از یک دهه، قدرت های جهانی و ایران در مرحله توافق نهایی در معمای هسته ای هستند به شرط آنکه آمریکا بتواند در زمینه لغو تحریم ها به اقدام واقعی بپردازد.

حسین موسویان [1]

سید حسین موسویان محقق فعلی دانشگاه پرینستون آمریکا و مسئول پیشین سیاست خارجی دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی ایران (۱۳۷۷-۱۳۸۴) است.

[1] [More Posts](#)

این مطلب از این وبسایت چاپ شده شرق پارس، پنجره ای بسوی جهان ایرانی و دنیای عرب:
<http://www.sharqparsi.com>

لینک این مطلب: <http://www.sharqparsi.com/1392/08/article7099>

URLs in this post

[1] حسین موسویان: <http://www.sharqparsi.com/author/hossein-mousavian>

پنجره ای بسوی جهان ایرانی و دنیای عرب

تمام حقوق محفوظ است © 2013 شرق پارس

Sub Division of SRPC